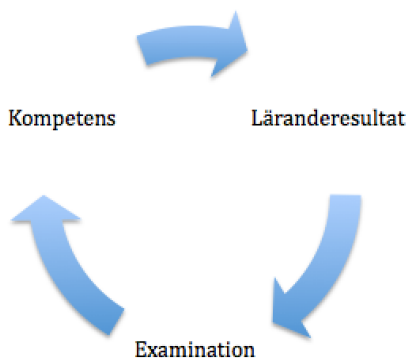

PRAKTIKEN I ETT NÖTSKAL - Den praktiska undervisningen och där tillhörande processer

Syfte

Praktiken är en viktig del av studerandes lärande och kompetensutveckling. I denna pamflett sammanfattas centrala principer och processer för praktik som utförs på Institutionen för hälsa och välfärd. Syftet är även att betona betydelsen av fungerande handlednings- och valideringsmodeller.

Praktiken är en del av en kompetensstyrd studieplan. Med kompetens avses kunskap, färdigheter och förhållningssätt som den examinerade förväntas ha efter avlagda studier. En kompetensstyrd praktik innebär att läranderesultat som slagits fast för en praktik bidrar till att generiska och yrkesspecifika kompetenser stegvis utvecklas. Därmed utvärderas praktikerna i förhållande till de läranderesultat som ställts upp för varje praktik.

Figur 1 Cyklisk kompetens

Definiering av praktikplatser

En praktik kan utföras på verksamhetsenheter där studerande kan nå de kompetenser som beskrivs i form av läranderesultat för den ifrågavarande praktiken. Detta innebär att en viss praktik inte nödvändigtvis utförs av alla studerande på samma typ av enhet eller med samma klientgrupp. På samma sätt som ett kursnamn beskriver fokus i innehållet av en kurs, namnges också de olika praktikerna i studieplanen.

Med fördel placeras flera studerande på samma enhet. Om fler studeranden finns på samma enhet kan studeranden med stöd av varandra mera självständigt involveras i arbetslivsrelaterade projekt utgående från fältplatsens behov. Lärprocessen blir ofta också mera dynamisk då studeranden kontinuerligt har en medstuderande att utbyta tankar med.

Vissa tidsperioder är reserverade för praktik enligt läsårets studieplan. I enlighet med utbildningens egna instruktioner kan breddstudiepraktiken helt eller delvis genomföras under en tid som studerande själv bestämmer. Studerande med individuell studieplan kan utföra en praktikperiod enligt överenskommelse med examinerande lärare och praktikplatsen.

För varje praktik utses en handledare på den aktuella praktikplatsen. Den utsedda handledaren bör ha behörighet som motsvarar den examen som studerande studerar till eller ha motsvarande kompetens. Vid behov diskuteras alternativ.

Sökande och bokning av praktikplatser

En ökad mängd studenter som studerar på yrkeshögskolor i huvudstadsregionen lägger stor press på hur hitta praktikplatser till alla studerande. Allt fler fält väljer att sätta ut sina praktikplatser på Jobstep, vars upprätthållning och utveckling enligt beslut på Arcada skall fortsätta. Sen hösten 2014 har det tekniska ansvaret för Jobstep på Arcada legat på amanuenserna. Det betyder att bland annat registrering, inloggning, tekniskt stöd för både studerande och lärare samt informering om bokningstider sköts av amanuensen. För nya studerandegrupper ordnas under hösten drop-in tillfällen där studerandena får stöd i användandet av Jobstep. I och med att användandet av Jobstep ökar och allt fler fält för in sina praktikplatser där, kommer stödet bli allt viktigare.

En del studerande söker själva sina praktikplatser, vilket emellertid inte är möjligt när det gäller alla fält och studentgrupper, då en del fält endast använder sig av Jobstep. På Jobstep hittas även platser utanför de ordinarie bokningstiderna i samband med avbokningar eller helt nya annonser, vilket betyder att man kontinuerligt måste bevaka sidorna. Detta ligger på studerandes, lärares och amanuensers ansvar.

En stor del av praktikplatserna bokas fortfarande via direktkontakt med ifrågavarande fält. Dessa bokningar koordineras av amanuenserna i samråd med examinerande lärare.

Uppgörande av praktikavtal

Uppgörandet av praktikavtal hör till amanuensens uppgifter. I dagens läge har Arcada närmare 400 kontrakt med olika fält. Arcada strävar efter att göra så kallade nollavtal som baserar sig på utbyte av tjänster och där Arcada inte betalar för handledning. Detta finns formulerat i Arcadas praktikavtalsbotten under punkt 7. *Kostnader* samt under punkt 3. *Praktikens utformning*:

7. I och med att detta avtal baserar sig på ett samarbete, där Parterna utbyter tjänster mot tjänster, vilket framgår av punkt 3 i detta avtal, utbetalas ingen ersättning.

3. Arcada får på nedan angivet sätt använda Praktikplatsens verksamhetsenheter för att Studenten, som är inskriven vid [Avdelningen för hälsa och välfärd] på Arcada, skall kunna genomföra sin praktik i enlighet med Arcadas läroplan.

Genom praktiken strävar Parterna efter att finna gemensamma samarbetsformer och utveckla arbetssätt som även innefattar forsknings- och utvecklingsverksamhet.

En tydlig konkretisering av vilka tjänster som från Arcadas del kan erbjudas är under arbete. Det måste även poängteras att praktik alltid är ett ömsesidigt utbyte och kan fungera som en viktig del av rekryteringsprocessen av nya medarbetare.

Arcada strävar till att göra mera övergripande avtal med avtalsparterna för att minska på byråkratin och öka på kontinuiteten samt samarbetsmöjligheterna. I praktiken betyder detta att tillsvidare i ikraftvarande avtal skrivs på en högre nivå och inte för enskilda avdelningar eller studenter.

Gemensam sida - Lärande i arbetslivet

Under läsåret 2013-2014 påbörjades planeringen av en ny praktikportal för att ersätta Mentorskapssidan. Den nya praktiksida Lärande i arbetslivet flyttades över i livemiljö i slutet av 2014, och finns nu på adressen:

<https://praktik.arcada.fi/>

Sidan är öppen för alla, och fungerar på tre språk, svenska, finska och engelska. Dess syfte är att öka på transparensen och kommunikationen gentemot fältet och studerande samt ge fältet och studerande en klar och tydlig bild på praktikprocesserna på Arcada. Ett dokument för att beskriva processerna är Ansvarsfördelning som finns beskriven för alla utbildningar.

Sidan innehåller information och läranderesultat om alla praktikavsnitt inom Institutionen för hälsa och välfärd. Under varje enskild utbildning finns alltså alla olika fältavsnitt införda. Sidan har en direkt koppling med ASTA, vilket betyder att alla läranderesultat kommer direkt från ASTA, och går lätt att uppdatera på ett ställe. Det är även möjligt att föra in övrig information på sidan.

Läranderesultaten kopplas även till den nya utvärderingsblanketten som finns att ladda ner för varje enskild praktik. Blanketten är ett helt vanligt Word dokument, som alltså går att redigera som vilket som helst annat Word -dokument. Rutorna för kommentarer är små, och därför rekommenderas att blanketten fylls i elektroniskt. Den av studenten och handledaren ifyllda blanketten kan lätt distribueras via Itslearning vilket rekommenderas, för att undvika utskrifter och papperskopior.

Handledning

I handledningen betonas studerandes eget ansvar för lärandet. Utgångspunkten för handledning är alltid den handleddes behov av stöd i sin utveckling av kompetens. Lärande inom ramen för praktik handlar om att med teoretisk kunskap som grund utveckla handlingskompetens. Det handlar om en integrering av teori och praktik samt om att utveckla en yrkesidentitet. Handledningen utgår från studerandens behov och riktningen är de konkreta mål som ställts upp för den enskilda studeranden inom ramen för de lärandemål som fastställts för ifrågavarande praktik. Studenten ställer upp individuella mål som utgår från läranderesultaten. Studenten uppmanas också ta i beaktande tidigare utvärdering och arbetsplatsens möjligheter. Handledningstillfället är i dialogform och handledarens roll är att stöda studerandens reflektion kring sitt lärande och sin professionella utveckling.

Kontinuerlig utvärderingsdiskussion är viktig. Handledning görs dels av den utsedda handledaren på ifrågavarande praktikplats och dels av ansvariga lärare. Handledningen på praktikplatsen sker dels integrerat i den praktiska verksamheten och dels under för detta reserverad tid. Minst ett tillfälle per vecka bokas för handledningssamtal mellan praktikanten och praktikhandledaren. Ut över denna handledning som sker individuellt på praktikplatsen ges handledning av ansvariga lärare. Det är viktigt att kommunikationen mellan högskola och arbetsplatsen fungerar bra.

Grupphandledning och handledning med nätpedagogiska lösningar

När det gäller den handledning som ges av ansvarig lärare sker detta i så stor utsträckning som möjligt som grupphandledning. Grupphandledningens fördelar är att man genom en utökad referensram av erfarenheter kan ge studeranden nya infallsvinklar och belysa upplevda situationer från olika perspektiv. Samtalet med andra studeranden och det referensstödd studerande får i en grupp ger en bredare förståelse och tankar kring samma typ av lärande, utveckling och utmaningar som man själv genomgår.

Grupphandledningen kan med fördel ske på högskolan i form av teoridagar eller till och med teoriveckor. Grupphandledning kan också ske i grupper av studeranden som utför sin praktik på samma enhet eller institution eller på geografiskt närliggande enheter.

Individuell handledning ges vid behov, speciellt då det är fråga om personligt känsliga utmaningar. Digitala hjälpmedel med miljöer som lämpar sig för handledning används i så stor utsträckning som möjligt både när det gäller grupphandledning, men framför allt när det gäller individuell handledning.

Bedömning och utvärdering

För varje praktik finns läranderesultat angivna och syns på respektive utvärderingsblankett (se <https://praktik.arcada.fi/>) Handledaren på arbetsplatsen och studenten kan välja att fylla i blanketten elektroniskt (eller printa ut blanketten) som går att finna under rätt utbildning och praktik på Arcadas sida

för praktik. Studenten ställer också upp individuella mål som utgår från läranderesultatet. Studenten utgår också från tidigare utvärdering och arbetsplatsens möjligheter.

Kontinuerlig utvärdering är viktig. Viktigt är också att kommunikationen mellan högskola och arbetsplatsen fungerar bra. Handledande lärare skall vara i kontakt med praktikplatsens handledare och studenten under praktiken och steget för praktikplatsens handledare att kontakta Arcadas lärare skall vara enkelt och lätt. I utvärderingsblanketten finns även utrymme för feedback från fältet.

Utvärderingen skall resultera i åtminstone en skriftlig + muntlig mellanvärdering och slutvärdering. Det är inte nödvändigt att Arcadas lärare besöker varje praktikplats personligen. Formerna kan variera mellan telefonhandledning, handledning på arbetsplatsen eller på högskolan och kan förverkligas som individuell eller grupphandledning. Handledningen kan även ske med hjälp av nätbaserade kommunikationsverktyg.

Frånvaro meddelas till handledare och lärare. Grundprincipen är att frånvarotimmar ersätts.

Om studerande riskerar ett underkännande är det viktigt att senast vid en mellanvärdering diskutera detta med ansvarig lärare.

Praktiken kan bedömas som underkänd om studenten:

- inte ställer upp mål för sin verksamhet, saknar grundläggande teoretiska kunskaper, är ointresserad av att lära sig, dokumenterar bristfälligt.
- saknar grundfärdigheter, inte kan välja adekvata metoder och medel, inte kan planera sitt eget arbete, slarvar och äventyrar patient-/klientsäkerheten.
- saknar förmåga och/eller vilja att samarbeta, är opålitlig, klarar inte av att arbeta självständigt
- har helt orealistisk uppfattning om sina egna kunskaper och sin förmåga.
- tar ej ansvar för sitt arbete och patienten/klienten, bristande etik, kan ej skapa relation till patienten/klienten, anpassar sig inte till arbetsgemenskapen och följer inte gemensamma regler och överenskommelser

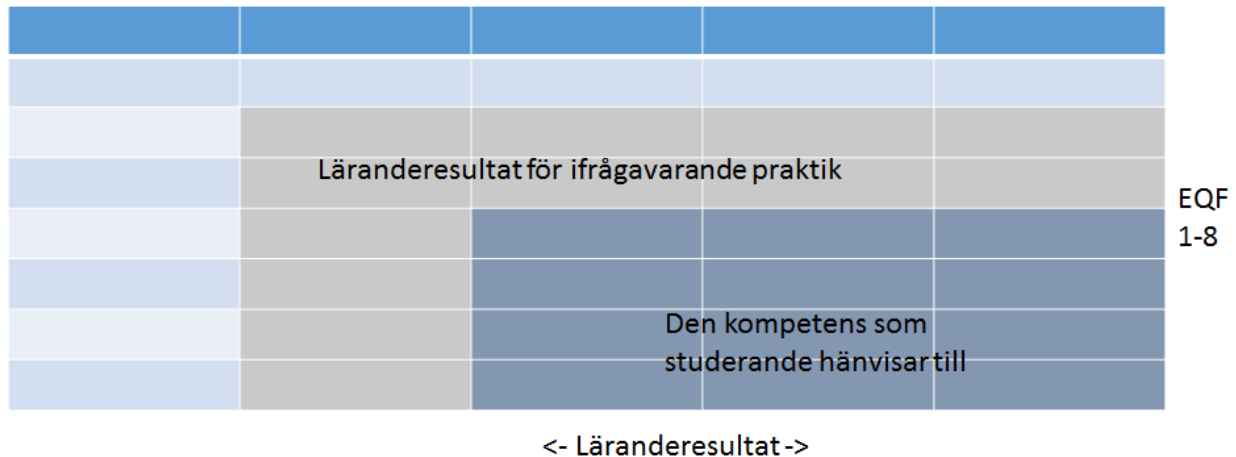
Valideringsmodeller

Kompetens som studerande har från tidigare eller skaffar annanstans under studierna valideras i förhållande till lärandemål för praktik som en del av studieplanen. Flexibilitet i studierna för att möjliggöra fast track och individuella lösningar eftersträvas.

Nedan presenteras tre perspektiv på validering av praktik;

- Validering av tidigare erfarenheter handlar om kartläggning av kompetens/läranderesultat och säkerställande av kompetensnivå, EQF 6. Figuren nedan beskriver relationen mellan den kompetens som studerande hänvisar till och anhallen om att få validerat och de läranderesultat

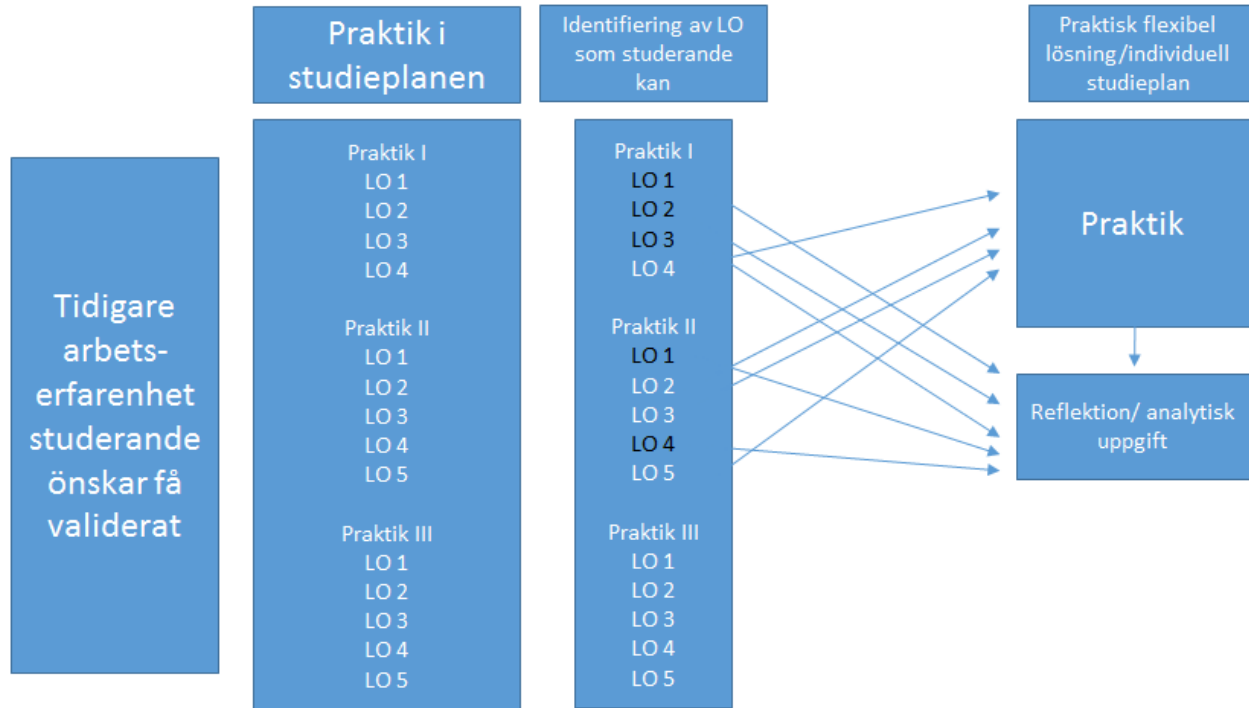
som finns angivet för ifrågavarande praktik. Valideringsprocessen omfattar således två olika dimensioner, dels relationen mellan det man redan kan i jämförelse med vad man förväntas uppnå i ifrågavarande praktik, dels nivån på kompetensen i förhållande till den examen man avlägger.

Figur 2. Två dimensioner av validering

Som metoder för valideringsprocessen föreslås följande;

1. Portfoliomethodik eller motsvarande för att bevisa kompetens och identifiera vilka läranderesultat som motsvarar det kunnande studerande redan har.
 2. Skriftlig reflektions-/analys uppgifter i förhållande till teori (visst antal artiklar, viss teoretisk grund) för att nå EQF 6
 3. Muntlig examination/demonstration i förhållande till de uppställda läranderesultaten för praktiken.
- Det är viktigt att all tidigare erfarenhet och kunskap erkänns. Det är studerandens eget ansvar att anhålla om validering. En kompetensstyrd studieplan ger möjlighet till flexibla lösningar. Efter valideringen gjorts och man eventuellt kunnat konstatera att en del av läranderesultaten uppfylls (LR i vitt) kan en individuell studieplan med fokus på lärande resultat som inte uppnåtts (LR i svart) omfatta en praktikperiod som omfattar läranderesultat från flera olika praktiker i studieplanen.

Figur 3 Individuellt planerad praktik med fokus på läranderesultat som inte uppnåtts genom t.ex. tidigare arbetserfarenhet.

- Arcada behöver bli bättre på att handleda till arbetslivserfarenheter som kan valideras. Flera studerande jobbar vid sidan av studierna eller under sommaren inom den bransch de utbildar sig i. Detta är en del av kompetensutvecklingen och kan också ses som ett bevis på att man redan har ett kunnande arbetslivet uppskattar och behöver. Arbete som utförs speciellt i slutet av studierna kan med fördel planeras så att det smidigt kan valideras och bli en del av studierna. T.ex. breddstudiepraktiken kan utföras som arbete. Studerande har då ansvar för att arrangera sin anställning och att på förhand var i kontakt med amanuensen om sina planer. Examensansvarig eller ansvarig lärare handleder studerande i vilka läranderesultat som bör uppnås och underlättar därmed valideringsprocessen efter att studerande fått sin arbetslivserfarenhet.